

ARCHITECTUUR Vernieuwing in het buitengebied en verbouw in de stad. Dit zijn de beste gebouwen van 2020

Helaas zitten er bij de genomineerden geen woningbouwprojecten, terwijl we nu juist zo veel tijd thuis doorbrengen.

Wat is het Beste Gebouw van 2020? Dat is grofweg de vraag die de Branchevereniging voor Nederlandse Architectenbureaus (BNA) jaarlijks stelt. Specifieker: welk gebouw heeft 'de meeste meerwaarde voor mens en maatschappij'?

Hebben de gewijzigde omstandigheden van afgelopen maanden, waarin menigeen meer thuis verbleef dan hem lief was, invloed gehad op de juryselectie en op de winnaar?

De jury, onder voorzitterschap van oud-politicus Neelie Kroes, heeft tien projecten genomineerd. In de categorie 'Particuliere woonbeleving' zijn dat het Tiny Holiday Home aan de Vinkeveense Plassen en het Huis met staart in Soesterberg. 'Leefbaarheid & sociale cohesie' wordt vertegenwoordigd door Forum Groningen, de eigentijdse 'kerk' Domusdela in Eindhoven en Fenix 1 in Rotterdam. 'Stimulerende omgevingen' zijn de uitbreiding van de Rietveldacademie in Amsterdam en de tot bedrijfsverzamelgebouw verbouwde Werkspoorfabriek in Utrecht. Het Parkpaviljoen Hoge Veluwe, museum Naturalis in Leiden en het vogelobservatorium Tij bij Stellendam vallen onder de noemer 'Identiteit & icoonwaarde'.

Wat zeggen de genomineerde gebouwen, waarvoor de plannen gemiddeld zeven jaar geleden werden gemaakt, over de huidige stand van zaken in de architectuur?

Allereerst dat het niet opschiet met de bouw van de betaalbare woningen waar Nederland al jaren om zit te springen: buiten Fenix 1, een voormalige overslagloods gevuld met lofts voor de middenklasse, is er geen enkel seriematig woningbouwproject genomineerd.

Wel worden er vakantiehuizen gebouwd, waarin we de drukte van de stad ontvluchten en waarin particulieren hun spaargeld investeren; de rente is immers nul. Het Tiny Holiday Home toont hoe je op 60 vierkante meter verrassend royaal kunt wonen. i29 Architects ontwierp een schakeling van ruimten - keuken, zitkamer én drie slaap- of studeerkamers - rond een patio. Het Huis met staart is een grotere variant op het populaire zwarthouten 'schuurhuis', geplooid rond een heuvelachtige plek aan de rand van het bos.

We zoeken het buitengebied vaker op. Natuurorganisaties faciliteren dit met nieuwe bezoekerscentra, die door hun opvallende architectuur in zichzelf een bestemming zijn. Het Park Paviljoen Hoge Veluwe, een hedendaagse interpretatie van Berlages beroemde Jachthuis, moet door café-omzet en zaal-

verhuur geld genereren voor het onderhoud van Nationaal Park de Hoge Veluwe. De ei-vormige vogelkijkhut Tij, gebouwd met hout en lokaal gekapt riet, wil een breed publiek laten kennismaken met het nieuwe natuurgebied waar het staat, en zo draagvlak voor deze (kostbare) ontwikkeling creëren.

Voor de uitbreiding van de Rietveldacademie en het en Sandberginstituut in Amsterdam werd een prijsvraag uitgeschreven onder de eigen studenten en docenten van de kunstopleidingen. Team FedLev won met een gebouw zonder gangen, dat een variatie aan atelier-ruimten omvat en een openluchtwerkplaats op het dak.

Transformatie, de basis van circulair bouwen, blijft een belangrijk thema in de architectuur. Domusdela, Fenix1, de Werkspoorfabriek

Het schiet niet op met de betaalbare woningen waar Nederland al jaren om zit te springen

Opvallend is dat alle getransformeerde gebouwen publieke passages omvatten

en museum Naturalis zijn voorbeelden van hoe je oude gebouwen nieuw leven kunt inblazen. Opvallend is dat al deze projecten publieke passages omvatten, die nieuwe verbindingen leggen in de stad. Forum Groningen, dat als een gigantische rots naast de Grote Markt is geland, is een stapeling van overdekte pleinen, kruislings verbonden door lange roltrappen en bekroond met een panoramadakterras. Gebouwd op de plek van een verloederde parkeergarage, heeft het cultuurcomplex de gewenste impuls aan het centrum gegeven: in de eerste drie maanden na de opening kwamen er 1,1 miljoen bezoekers. (Door de coronamaatregelen is dat aantal, net als bij de andere publieke gebouwen, gedaald.)

Op 22 oktober wordt de winnaar bekendgemaakt. Naast de juryprijs is er een publieksprijs, waarvoor online kan worden gestemd.

Kirsten Hannema

Domusdela, Eindhoven.

Fenix 1, Rotterdam.

Foto's Ossip van Duivenbode

Forum Groningen.

Foto Marcel van der Burg

Huis met staart, Soesterberg

Foto Peter de Ka

Naturalis, Leiden.

Foto Scagliola Brakkee

Parkpaviljoen, Otterlo.

Foto Stijn Bollaer

Rietveldacademie, Amsterdam.

Foto Jeroen Verrecht

Tij, Stellendam.

Foto Katja Efftink

Tiny Holiday Home, Vinkeveen.

Foto Ewout Huibers

Werkspoorfabriek, Utrecht.

Foto Stijn Poelstra